

עד הקצה..

על חירות ואומץ

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מ עמוד א

תנו רבנן: אין לותתין שעורין בפסח, ואם לתת, נתבקעו - אסורות, לא נתבקעו - מותרות, רבי יוסי אומר: שורן בחומץ וחומץ צומתן. אמר שמואל: אין הלכה כרבי יוסי. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא: לא נתבקעו ממש, אלא כל שאילו מניחן על פי חבית והן נתבקעות מאליהן. ושמואל אמר: נתבקעו ממש. עבד שמואל עובדא בדורא דבי בר חשו נתבקעו ממש. אמר רבה: בעל נפש לא ילתת. מאי איריא בעל נפש? אפילו כולי עלמא נמי, דהא תניא: אין לותתין שעורין בפסח! - הכי קאמר: בעל נפש - אפילו חטיין דשרירי לא ילתת. - אמר ליה רב נחמן: מאן דציית ליה לאבא אכיל נהמא דעיפושא. דהא בי רב הונא לתת, ובי רבא בר אבין לתת. ורבא אמר: אסור ללתת. - אלא הא דתניא אין לותתין שעורין בפסח שעורין הוא - דלא, הא חטיי - שרי! - לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא חטיין, כיון דאית ביה ציריא - עיילי בהו מיא, אבל שערי דשיעי - אימא שפיר דמי, קא משמע לן. הדר אמר רבא: מותר ללתת, דתניא: יוצאין בפת נקיה והדראה, ואי אפשר נקיה בלא לתיתה. איתיביה רב פפא לרבא: הקמחין והסלתות של נכרים, של כפרים - טהורים, ושל כרכין - טמאין. דכפרים מאי טעמא? לאו משום דלא לתת, וקא קרי ליה סולת! - תרגומא אקמחא. בתר דנפיק אמר: מאי טעמא לא אימא ליה מהא; דאמר רבי זירא אמר רב ירמיה אמר שמואל: חטיין של מנחות - אין לותתין אותם, וקא קרי להו סולת! **הדר אמר רבא: מצוה ללתת**, שנאמר ושמרתם את המצות אי לא דבעי לתיתה - שימור למאי?... ואפילו הכי לא הדר ביה רבא, דאמר להו להנהו דמהפכי כיפי: כי מהפכיתו - הפיכו לשום מצוה. אלמא קסבר: שימור מעיקרא - מתחלתו ועד סופו בעינן.

תוספות מסכת פסחים דף מ עמוד א

כי מהפכיתו כיפי הפכיתו לשם מצה - וא"ת כיון דסבירא ליה דבעי שימור בשעת היפוך אם כן היכי מוכח דמצוה ללתת דילמא לאו מצוה היא אלא דצריך שימור מתחלתו ועד סופו ויש לומר דעיקר שימור כדי שלא תחמיץ וסבר רבא אי לאו שיש שימור מחמיץ בשעה שהוא עדיין דגן כגון לתיתה לא היה מצריך שימור בשעת בי דרי מתחילת הדגון.

חידושי הרמב"ן מסכת פסחים דף מ עמוד א

ואפ"ה לא הדר ביה רבא דא"ל רבא להנהו דמהפכי כיפי כי מהפכיתו כיפי הפיכו לשום מצוה. פירשו ראשונים שלא תבא עליהן מים, אלמא קסבר בעינן שימור מתחלה ועד סוף. קשיא לי כיון דשמור שלא תבוא עליהן מים שימור הוא היכי אמר רבא מצוה ללתת משום דכתיב ושמרתם ואי לאו משום דבעיא לתיתה שימור למאי, הא כל זמן שמשמרה שלא תבא עליהן מים שיחמיצו שימור הוא, ועוד קשיא דודאי כל זמן שאין שם שימור הצריך להם אין אדם יוצא ידי חובתו בהם כדמייתינן עלה בצקות של גוים, וכיון דאמר רבא אי לאו דבעיא לתיתה שימור למאי נימא דכל זמן שלא ליתת אין כאן שימור ואין אדם יוצא בהן, ואלו שתי קושיות האחת מתרצת לחבירתה, דודאי אף רבא מודה שאין עיקר שימור אלא שימור שלא יבאו לידי חמוץ, אלא הכי אמר רבא כיון דכתב רחמנא ושמרתם מותר להביא אותן לידי צורך שימור וכל זמן שהוא מביאן לידי כך מקיים בהן יותר מצות ושמרתם, הילכך מכיון דסבירא לן מותר ללתת דאיפשר לשמרן מחמוץ, מצוה נמי הוא.

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה ז

ה החטים מותר לבלול אותן במים כדי להסיר סובן וטוחנין אותן מיד כדרך שטוחנין הסולת, וכבר נהגו כל ישראל בשנער ובארץ הצבי ובספרד ובערי המערב שלא יבללו החטים במים גזירה שמא ישוהו ויחמיצו.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תנג סעיף ד - החטים (כא) שעושים בהם מצת [ח] מצוה * טוב לשמרן שלא יפלו עליהם מים (כב) משעת קצירה, * ולפחות (כג) ז משעת טחינה. * ובשעת הדחק (כד) מותר ליקח (כה) ח >ג קמח * מן השוק.

סעיף ה (כו) <ד> האידנא (כז) אסור ללתת (כח) בין חטים ט בין שעורים.

ספר מי השילוח - פרשת תולדות

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, ונתפרש שהי' צד את אביו האיך מעשרין את המלח ואת התבן. והנה אין לחשוב את הדבר כפשוטו כי בטח לא טעה יצחק אבינו בו, באם הי' רמאי מפורש, אך שמתחילה הי' שניהם שוים אנשים גדולים, ורק שדעת עשו הי' ליפות א"ע לפני אביו כדי שישא חן בעיניו למען יתפלל עבורו להשי"י שיתן חכמה בלבו, ויעקב הלך בתומו ואמר למה לי

זאת אם אני הגון בעיני הש"י יתן בלב אבי יצחק שיתפלל עבורי אליו, ולא הי' ישר בעיני דרכו של עשו כי דרך זה צריך בירר כי מי יאמר שכוונתו רצוי' פן הוא רק לרמאות, וביען כי יעקב אבינו הפריש א"ע מכל ספק ורק בה' לבדו בטח לבו, ובאמת בכל מקום שהאדם מכניס את עצמו בספיקות בעבודת הש"י ובדברים הצריכים בירור אם יתברר לטוב אז הוא גדול ממי שסילק עצמו מספיקות ורק זאת היא בזרע יעקב לפי שיש להם מבטח עוז בהש"י שיברר הכל לטוב זה מותר לו להכניס עצמו בספק, אבל מי שאין לו מבטח עוז אסור להכניס עצמו בספק, כמו שעשו הכניס עצמו בדברים שנתבררו אח"כ שהי' רעים, כי לא מברר הקב"ה לטוב רק את ישראל, כמו שנתבאר בפסוק וצדקה תהי' לנו, וכל מי שאינו מזרע יעקב טוב לפניו לצמצם א"ע בכל מיני צמצומים כמו שנתבאר בענין גרים שאסורים להכניס עצמם בספקות, ולפיכך יצחק כאשר ראה שעשו מכניס עצמו בדברים כאלו אמר אם יתברר זה יהי' גדול מיעקב, אך הש"י העיד עליו אח"כ שלא היתה כוונתו לשם שמים, וכן גם בישראל נמצאו נפשות שמתרים להכניס עצמם יותר בספיקות מנפשות אחרות אף שאלו ואלו מזרע יעקב כמו הענין של שמעון ודינה כי לוי לא חפץ לקחתה כי ירא לנפשו פן אין כוונתו בעומק לשם שמים, כי כל שבט לוי הם ביראה והסתלקות מספק אצלם כמ"ש אצלם ואתנם לי מורא כו' ועי"ז יצאו מאתם כהנים שנכנסים לפני ולפנים, וע"כ נתברר החיים שלהם מיד כמו שיתבאר בפ' קרח בהמשות,.

אבל שמעון הכניס עצמו בספק ואמר ח"ו שאני מחזיק עצמי לנואף, ונשא את דינה והכניס עצמו בדבר הצריך בירר, כי אמר שהוא בטוח בה' שיברר לטוב שכוונתו לא הי' רק להוציאה משכם וכל כוונתו היתה רק לשם שמים, וע"כ הי' צריך כל שבט שמעון לברורין בדברים כאלה, כגון זמרי שהי' אומר ג"כ שכוונתו טוב כמו שיתבאר במקומו ולעתיד כשיתברר שבט שמעון יהי' מעלתו גדול משל לוי:

ובדיבור:

(1) ספר ויקרא פרק יד

(ד) וצנה הפנהו ונקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות ועץ אַרְז וְשָׁנִי תולעת נְאֻב:

(27) ילקוט שמעוני ויקרא - פרק יד - רמז תקנט

וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות אמר ר"י ברבי סימון אליו צפריא קולנין אמר הקדוש ברוך הוא יבוא הקול ויכפר על הקול.

זוהר חלק ג דף נג/ב

תא חזי, כתיב ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות, כיון דאמר שתי צפרים, לא ידענא דאינון חיות, אלא הא אוקמוה, אבל חיות, חיות ממש, כמה דאת אמר (יחזקאל א טו) וארא החיות, לקבל אתר דינקי מנייהו נביאי מהימני:

(11) זוהר חלק ג דף מו/ב

כד ההוא מלה בישא סלקא באורחין ידיען, ושאר קמיה דחויא תקיפא, כמה רוחין מתערין בעלמא, ורוחא נחתא מההוא סטרא, ואשכח דההוא בר נש אתער ליה במלה בישא, והא רוחא ממללא קדישא אתעברת מניה, כדן שריא עלוי וסאיב ליה, וכדן הוא סגיר:

כמה דעונשא דהאי בר נש בגין מלה בישא, כך ענשיה בגין מלה טבא דקאתי לידיה ויכיל למללא ולא מליל, בגין דפגים לההוא רוחא ממללא, דהיא אתתקנת למללא לעילא ולמללא לתתא, וכלא בקדושה:

שפת אמת

בפסוק שתי צפרים חיות. ברש"י לפי שהנגעים באים על לשון הרע וצפרים פטופטי קול. שנאמר בזוהר הקדוש פרשת תזריע דהנגעים באין על מלה בישא ועל מלין טבין דאתי לידי ולא מלל [הנגעים באים על מילים טובות שבאו לו ולא אמר אותם] החשיתי מטוב וכאבי נעכר עיין שם. דכתיב מות וחיים ביד לשון. ולפי שכל הלשון גדול מאוד צריכין להזהר מדברים בטלים והם מעכבין הפה ולשון להוציא בהם דברי קדושה כמו שכתוב ודברת במ אמרו חז"ל השח שיחה בטלה עובר בעשה במ ולא בדברים אחרים. שהוא תנאי שכפי מה ששומר פיו מדברים בטלים כך יכול לדבר במ. ולכן השח שיחה בטילה אינו יכול לקיים ודברת במ ועובר בעשה. והצפרים באים לתקן שני החטאים. השחוטה לבער ולפרוש עצמו מדברים בטלים ומכל שכן מלשון הרע. והמשולחת להכין הפה ולשון להוציא בהם דברי תורה.